

Athenaeum pro 21. století

Pozvánka na druhý diskusní klub k otázkám vědy a politiky

Seminář se koná v zasedací místnosti Ústavu pro českou literaturu AV ČR, Na Florenci 3, Praha 1 v úterý 13. 10. 2009 od 18.30 do 21 hodin.

Vystoupení na něm dosud kromě jiných přislíbili Milan Elleder, Jaroslav Flegr, Václav Hořejší, Stanislav Kmoč, Emil Pollert, Jaroslav Šonka, Jan Vodňanský, Jiří Zlatuška.

Druhé setkání Athenaea 21 bude zaměřeno na formy spolupráce vysokých škol a ústavů Akademie věd ČR a na vztahy základního, aplikovaného a průmyslového výzkumu, veřejných institucí a soukromých společností. Tato témata budou na semináři probírána převážně na situaci v biomedicínských oborech.

V současné době dochází v České republice k pokusům reformovat zásadním způsobem mnoho důležitých oblastí týkající se fungování celé společnosti, jako je systém vzdělávání, struktura vědeckých institucí a zdravotnictví, nebo oblast kultury. Možné změny v činnosti veřejných i soukromých institucí vyvolané prosazováním takových reforem mohou mít zásadní vliv na fungování státu a kvalitu života v České republice, a je proto nutné uvažované reformy před jejich přijetím podrobit kritickému zkoumání. To byl v obecné rovině hlavní důvod pro vznik Athenaea 21. Budeme se snažit iniciovat diskuse o těchto tématech a pokoušet se zjistit, zda jsou skutečně reformami směřujícími ke konsenzuálním cílům nebo zda se jedná o pokusy aplikovat ideologická schémata nebo jsou dokonce výsledkem lobbistického tlaku úzce vymezené skupiny.

Základní otázkou nad každou reformou je, proč a zda je daná reforma vůbec nutná, co (a zda vůbec něco) přinese ke zlepšení situace. Před přijetím reforem by měla být provedena důkladná analýza rizik. Tato analýza by měla být součástí veřejné debaty. V dnešním světě, který se díky novým technologiím neobyčejně rychle vyvíjí, je nutné tyto změny neustále vyhodnocovat, a pružně na ně reagovat i z hlediska institucionálního a legislativního. Vzhledem ke komplexnosti vztahů a jejich dynamice je nezbytné chystané změny znovu a znovu kriticky analyzovat a zvažovat spolu s pečlivou analýzou časových škál, na kterých mohou změny či reformy fungovat. Důležitou součástí analýzy je i vyhodnocení vlivu politických a marketingových strategií na vnímání potřeb společnosti a vytváření/změny jejich hodnot. Další otázky vyvolává úloha současné "finanční" krize a nebezpečí jejího zneužití při prosazování reforem.

Biomedicínské obory patří v současnosti k nejrychleji se rozvíjejícím vědeckým oborům. Přirozený tlak na jejich rozvoj je daný očekáváním, že nové objevy v této oblasti povedou v blízké budoucnosti ke zvýšení kvality života nemocných. Tyto obory svou návazností na farmaceutický průmysl a klinickou medicínu představují

velice dobrý “model” pro konkrétní úvahy o funkčních strukturách institucí věnujících se výzkumu, vztahy mezi základním, aplikovaným a průmyslovým výzkumem stejně jako vztahy mezi veřejnými institucemi a soukromými firmami z hlediska jejich struktur a spolupráce i z hlediska finančních toků mezi nimi a vlivu marketingu na jejich funkčnost. Mohou tak být dobrým příkladem pro úvahy o vztazích institucí zabývajících se podobným výzkumem, universit a nezávislých ústavů. Tato diskuse otvírá cestu k řadě etických a legislativních problémů a samozřejmě nastoluje i otázky související s reformou zdravotnictví, například v souvislosti se statutem fakulturních nemocnic.

Otázky spojené s reformami zdravotnictví bychom chtěli tentokrát jen stručně připomenout (reforma zdravotnictví bude samostatné téma některého příštího semináře).

Vystoupení řečníků a následná diskuse by se měla soustředit kolem následujících témat:

1. Pluralita výzkumu z hlediska poznávacího: Je přínosné, zabývá-li se tématem více institucí?
2. Základní, aplikovaný a „průmyslový“ výzkum: vzájemné vztahy a hledání vhodného modelu spolupráce.
3. Pluralita výzkumu z hlediska jeho organizace, situace u nás (vztah Akademie věd a vysokých škol) a ve světě.
4. Veřejné instituce a soukromé instituce: problém vlastnictví výsledků, veřejný zájem a privátní zájem.

Všechny tyto otázky jsou spojeny „metaotázkami“: O jaké hodnoty nám jde? Jaké je směřování současné společnosti? Odpovědi na tyto otázky do značné míry určují vyústění diskuse k uvedeným tématům. Nechceme však nabízet řešení (asi to ani není možné), ale pouze stimulovat diskusi.

Za iniciativu Athenaeum pro 21. století

Ivan Boháček, Antonín Kostlán, Václav Špička, Miloš Tichý, Václav Trojan